

Aikuiskoulutustutkimus 2006. Eurooppalainen vertailu

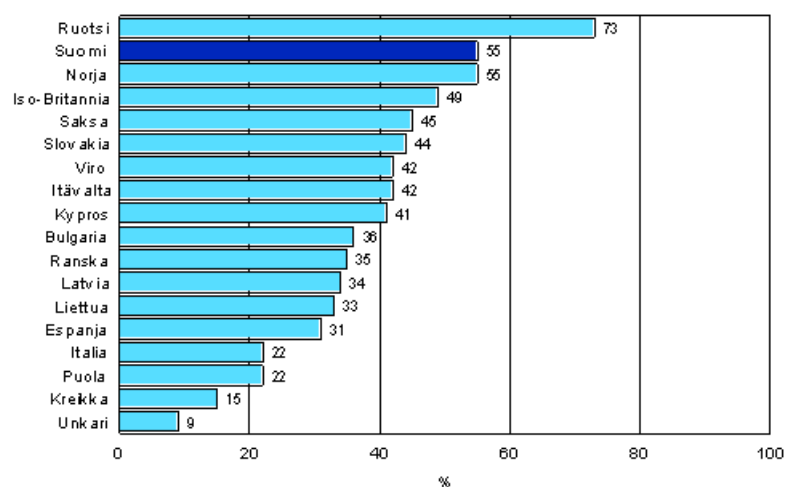
Aikuisten koulutukseen osallistuminen yleistä Pohjoismaissa

Pohjoismaissa (Norja, Ruotsi, Suomi) asuvat 25–64-vuotiaat osallistuivat koulutukseen muualla Euroopassa asuvia useammin. Eniten koulutukseen osallistuivat ruotsalaiset, joista oli koulutuksessa ollut yhden vuoden aikana lähes kolme henkeä neljästä. Suomessa ja Norjassakin osallistumisaste nousi yli 50 prosenttiin. Lähimmäksi Pohjoismaita sijoittui Iso-Britannia, missä koulutukseen osallistui noin joka toinen. Tiedot käyvät ilmi eurooppalaisesta aikuiskoulutustutkimuksesta (EU-AES), joka toteutettiin vuosina 2005-2008 kaikkiaan 29 Euroopan maassa.

Tutkintoon johtavaan (formaaliin) koulutukseen osallistuivat eniten Iso-Britanniassa asuvat 25–64-vuotiaat. Heistä osallistuneita oli noin 15 prosenttia. Seuraavaksi eniten koulutukseen oli osallistuttu Pohjoismaissa, joista Ruotsin osallistumisaste oli 13 prosenttia ja Suomen ja Norjan kolme prosenttiyksikköä vähemmän.

Muu kuin tutkintoon johtava (non-formaali) koulutus on Pohjoismaissa 25–64-vuotiaille selvästi yleisempää kuin muualla Euroopassa. Ruotsi on tähän koulutusmuotoon osallistumisessa omaa luokkaansa, siellä osallistuneita oli noin seitsemän henkeä kymmenestä. Myös Suomessa ja Norjassa osallistuneita oli useampi kuin joka toinen. Muista maista yli 40 prosentin osallistumisasteeseen pääsivät vain Saksa ja Slovakia.

Koulutukseen osallistuminen 12 kuukauden aikana eräissä Euroopan maissa vuosina 2005-2007 (25–64-vuotias väestö)

Koulutukseen osallistuneista 25–64-vuotiaista eniten opetustunteja saivat Unkarissa asuvat. He olivat koulutuksessa keskimäärin 220 tunnin verran. Puolassa ja Espanjassa keskimääräinen opetustuntien määrä osallistuneilla oli reilut 170 tuntia. Yli 150 tuntiin päästiin myös Latviassa, Suomessa ja Ruotsissa.

Eniten opetustunteja henkeä kohden laskettuna saatiin Pohjoismaissa. Ruotsissa opetustuntien määrä oli kaikkein korkein, 114 tuntia henkeä kohden. Suomessa 25–64-vuotias oli koulutuksessa keskimäärin 86 tunnin verran, ja Norjassa kymmenen tuntia vähemmän.

Tutkintoon johtavassa (formaalissa) koulutuksessa selvästi eniten opetustunteja osallistunutta kohden laskettuna saivat Saksassa asuvat 25–64-vuotiaat, muussa kuin tutkintoon johtavassa koulutuksessa taas Espanjassa ja Unkarissa asuvat vastaavan ikäiset. Opetustunteja henkeä kohden laskettuna oli formaalissa koulutuksessa eniten Ruotsissa asuvilla. Seuraavina tulivat järjestyksessä Saksa, Suomi ja Norja. Non-formaalien koulutuksen korkein opetustuntien määrä henkeä kohti laskien oli Pohjoismaissa. Ruotsissa ja Suomessa asuvilla opetustuntien määrä henkeä kohti laskien oli likipitään yhtä suuri (noin 50 tuntia), Norjassa noin kymmenen tuntia alhaisempi.

Suomalaiset maksavat koulutuksestaan vähiten. Suomessa asuva 25–64-vuotias koulutukseen osallistunut maksoi tutkimusvuoden aikana koulutuksestaan keskimäärin vajaat 300 euroa. Myös Latviassa, Bulgariassa ja Liettuaassa koulutukseen osallistuneiden omat kustannukset jäivät alle 400 euron. Eniten, yli 1500 euroa osallistunutta kohden, maksoivat Kreikassa ja Norjassa asuvat.

Erityisesti formaali (tutkintoon johtava) koulutus oli Suomessa osallistujille edullista. Tässä koulutusmuodossa keskimääräinen itse kustannettu osuus oli Suomessa ainoastaan noin 150 euroa osallistunutta kohden, kun muista vertailumaista ainoastaan Ruotsissa ja Latviassa päästiin juuri ja juuri alle 400 euron.

Sisällys

1. Eurooppalaisessa aikuiskoulutustutkimuksessa mukana 29 maata.....	4
2. Aikuisväestön koulutukseen osallistuminen.....	5
2.1 Koulutukseen osallistuminen.....	5
2.2 Tutkintoon johtavaan koulutukseen osallistuminen.....	6
2.3 Muuhun kuin tutkintoon johtavaan koulutukseen osallistuminen.....	7
3. Koulutuksen volyymi.....	9
3.1 Koulutuksen volyymi koulutukseen osallistunutta kohden.....	9
3.2 Koulutuksen volyymi henkeä kohden.....	10
3.3 Tutkintoon johtavan koulutuksen volyymi koulutukseen osallistunutta kohden.....	10
3.4 Tutkintoon johtavan koulutuksen volyymi henkeä kohden.....	11
3.5 Muun kuin tutkintoon johtavan koulutuksen volyymi koulutukseen osallistunutta kohden.....	11
3.6 Muun kuin tutkintoon johtavan koulutuksen volyymi henkeä kohden.....	12
4. Koulutuksen kustannukset.....	14
4.1 Kustannukset kaikessa koulutuksessa.....	14
4.2 Tutkintoon johtavan koulutuksen kustannukset.....	15
4.3 Muun kuin tutkintoon johtavan koulutuksen kustannukset.....	15
Liitetaulukot	
Taulukko 1. Koulutukseen osallistuminen 12 kuukauden aikana pohjakoulutuksen mukaan eräissä Euroopan maissa vuosina 2005-2007 (25-64-vuotias väestö), %	17
Taulukko 2. Tutkintoon johtavaan (formaaliin) koulutukseen osallistuminen 12 kuukauden aikana sukupuolen mukaan eräissä Euroopan maissa vuosina 2005-2007 (25-64-vuotias väestö), %	17
Taulukko 3. Muuhun kuin tutkintoon johtavaan (non-formaaliin) koulutukseen osallistuminen 12 kuukauden aikana sukupuolen mukaan eräissä Euroopan maissa vuosina 2005-2007 (25-64-vuotias väestö), %	18
Taulukko 4. Koulutuksen opetustunnit osallistujaa kohden 12 kuukauden aikana pohjakoulutuksen mukaan eräissä Euroopan maissa vuosina 2005-2007 (25-64-vuotias koulutukseen osallistunut väestö).....	18
Taulukko 5. Tutkintoon johtavan (formaalin) koulutuksen opetustunnit osallistujaa kohden 12 kuukauden aikana iän mukaan eräissä Euroopan maissa vuosina 2005-2007 (25-64-vuotias formaaliin koulutukseen osallistunut väestö).....	19
Taulukko 6. Muun kuin tutkintoon johtavan (non-formaalin) koulutuksen opetustunnit osallistujaa kohden 12 kuukauden aikana työmarkkina-aseman mukaan eräissä Euroopan maissa vuosina 2005-2007 (25-64-vuotias non-formaaliin koulutukseen osallistunut väestö).....	19
Taulukko 7. Koulutuksen kustannukset osallistujaa kohden 12 kuukauden aikana pohjakoulutuksen mukaan eräissä Euroopan maissa vuosina 2005-2007 (25-64-vuotias koulutukseen osallistunut väestö), euroa	20
Taulukko 8. Tutkintoon johtavan (formaalin) koulutuksen kustannukset osallistujaa kohden 12 kuukauden aikana iän mukaan eräissä Euroopan maissa vuosina 2005-2007 (25-64-vuotias formaaliin koulutukseen osallistunut väestö), euroa	20
Taulukko 9. Muun kuin tutkintoon johtavan (non-formaalin) koulutuksen kustannukset osallistujaa kohden 12 kuukauden aikana työmarkkina-aseman mukaan eräissä Euroopan maissa vuosina 2005-2007 (25-64-vuotias non-formaaliin koulutukseen osallistunut väestö), euroa.....	21
Laatuseloste: EU-Adult Education Survey.....	22

1. Eurooppalaisessa aikuiskoulutustutkimuksessa mukana 29 maata

Vuoden 2006 Aikuiskoulutustutkimus oli Suomessa järjestyksessään viides aikuisväestön koulutukseen osallistumista, oppimista ja osaamista kartoittava tutkimus. Ensimmäiset neljä tutkimusta olivat yhteishankkeita opetusministeriön kanssa, ja ne toteutettiin pääosin ministeriön rahoituksella. Aikuiskoulutustutkimus 2006 oli osa eurooppalaista aikuiskoulutustutkimusta (*Adult Education Survey*, EU-AES), joka toteutettiin 29 Euroopan valtiossa Eurostatin koordinoimana ja suurelta osin rahoittamana ensimmäistä kertaa. Tiedot kerättiin vuosina 2005–2008. [Eurostat](#) julkaisi ensimmäisten 18 maan osalta tuloksia taulukkomuodossa marraskuussa 2008 kotisivuillaan.

Tässä katsauksessa esitetyt tulokset pohjautuvat Eurostatin julkaisemaan taulukkopakettiin.

Suomen oman kansallisen Aikuiskoulutustutkimus 2006:n tuloksia on aiemmin esitetty [Tilastokeskuksen](#) internet-sivuilla sekä perusjulkaisussa¹⁾

Eurooppalaisen aikuiskoulutustutkimuksen (EU-AES) Suomea koskevat tulokset poikkeavat jonkin verran aikaisemmin julkaistuista kansallisen aikuiskoulutustutkimuksen tuloksista. Tämä johtuu seuraavista kahdesta seikasta:

1. Eri perusjoukko

Eurostatin koordinoiman tutkimuksen perusjoukkona ovat 25–64-vuotiaat maassa pysyvästi asuvat henkilöt. Kansallisen aikuiskoulutustutkimuksen perusjoukkona taas olivat 18–64-vuotiaat.

2. Eri indikaattorit

Kansallisessa aikuiskoulutustutkimuksessa käytettiin aikuisväestön kouluttautumista kuvaamaan käsitteitä *aikuiskoulutus*, *henkilöstökoulutus* ja *työhön tai ammattiin liittyvä aikuiskoulutus*. EU-AES- projektissa taas koulutus jaoteltiin sen mukaan, johtaako se tutkintoon vai ei, ja käytetään käsitteitä *tutkintoon johtava* eli *formaali koulutus* sekä *muu kuin tutkintoon johtava* eli *non-formaali koulutus*. EU-AES:n tutkimuskohteena oli kaikki aikuisväestön (25–64-vuotiaat) saama koulutus, kun taas Suomen kansallisen aikuiskoulutustutkimuksen pääkohteena on perinteisesti ollut erityisesti aikuisia ajatellen järjestetty ja organisoitu koulutus, aikuiskoulutus. Kansallisen aikuiskoulutustutkimuksen käsite määrittyy koulutusta järjestävän organisaation tai järjestämismuodon pohjalta (ks. *Käsitteet ja määritelmät* tilaston [internet-sivuilta](#)).

Tässä katsauksessa esitettävissä tuloksissa ovat mukana seuraavat maat: Bulgaria, Espanja, Iso-Britannia, Italia, Itävalta, Kreikka, Kypros, Latvia, Liettua, Norja Puola, Ranska, Ruotsi, Saksa, Slovakia, Suomi, Unkari ja Viro. Slovakiasta ei saatu tietoa muuhun kuin tutkintoon johtavan koulutuksen opetustunneista, eikä Ranskasta ja Italiasta koulutuksen kustannuksista.

Seuraavassa tarkastellaan koulutukseen osallistumista 12 kuukauden aikana, koulutuksessa saatuja opetustunteja sekä koulutuksen kustannuksia eri maissa.

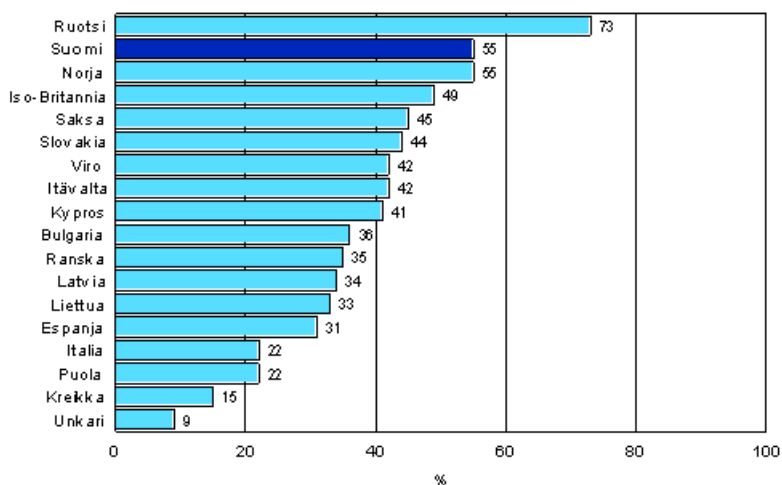
¹⁾ Pohjanpää - Niemi - Ruuskanen: Osallistuminen aikuiskoulutukseen. Aikuiskoulutustutkimus 2006. Koulutus 2008. Tilastokeskus, Helsinki.

2. Aikuisväestön koulutukseen osallistuminen

2.1 Koulutukseen osallistuminen

Selvästi eniten koulutukseen osallistuttiin tutkimusvuonna Ruotsissa. Siellä asuvista 25–64-vuotiaista koulutukseen osallistui 12 kuukauden aikana lähes kolme henkeä neljästä. Seuraavina tulevat samansuuruisin osallistumisastein muut vertailussa mukana olevat Pohjoismaat Suomi ja Norja. Näissä maissa koulutukseen osallistui useampi kuin joka toinen 25–64-vuotias. Iso-Britanniassa koulutukseen osallistui joka toinen. Vähiten koulutukseen osallistuttiin Unkarissa, missä osallistuneita oli vain yksi kymmenestä.

Kuvio 1. Koulutukseen osallistuminen 12 kuukauden aikana eräissä Euroopan maissa vuosina 2005-2007 (25–64-vuotias väestö)

Pohjoismaille ja Baltian maille oli tyypillistä, että naiset olivat miehiä aktiivisempia kouluttautujia. Myös Iso-Britanniassa naisten osallistumisaste oli miesten vastaavaa korkeampi. Sen sijaan Itävallassa, Bulgariassa, Kyproksella, Saksassa ja Ranskassa miehet osallistuivat koulutukseen useammin kuin naiset.

Korkea-asteen tutkinnon suorittaneet osallistuivat selvästi keski- tai perusasteen suorittaneita useammin koulutukseen kaikissa vertailumaissa (liitetaulukko 1). Ruotsissa asuvat 25–64-vuotiaat osallistuivat muita enemmän koulutukseen kaikissa pohjakoulutuksen luokissa. Pelkän perusasteen suorittaneista ruotsalaisistakin useampi kuin joka toinen osallistui koulutukseen tutkimusvuonna. Merkille pantavaa on, että heidän osallistumisasteensa (56 prosenttia), on yhtä suuri kuin Suomessa ja Norjassa kaikilla 25–64-vuotiailla keskimäärin. Korkea-asteen tutkinnon suorittaneilla kaikissa muissa maissa paitsi Unkarissa ja Kreikassa osallistumisaste oli yli 50 prosentin.

Samoissa maissa (Pohjoismaat ja Iso-Britannia), joissa koulutukseen osallistumisaste oli korkein, olivat myös eripituisen pohjakoulutuksen saaneiden erot osallistumisasteissa suhteellisesti kaikkein pienimmät. Sama ilmiö on nähtävissä myös toiseen suuntaan, eli Puolassa, Kreikassa ja Unkarissa, missä osallistuminen oli kaikkein alhaisinta, olivat osallistumisasteiden suhteelliset erot kaikkein suurimmat. Korkea osallistumisaste näyttää siis lisäävän koulutuksellista tasa-arvoa.

Kaikissa vertailumaissa muita ikäluokkia harvemmin osallistuivat koulutukseen 55–64-vuotiaat. Tässä ikäluokassa eri maiden väliset suhteelliset erot osallistumisasteissa olivat lisäksi suuremmat kuin muissa ikäluokissa. Kun esim. Ruotsissa asuvista 55–64-vuotiaista noin kuusi henkeä kymmenestä osallistui koulutukseen tutkimusvuoden aikana, niin Unkarissa osallistuneita oli ainoastaan kolme prosenttia 25–64-vuotiaista. Lähes kaikissa maissa eniten koulutukseen osallistuivat 25–34-vuotiaat, tosin muutamassa maassa 35–54-vuotiaat osallistuivat likimain yhtä usein.

Työlliset osallistuivat työttömiä ja työvoiman ulkopuolisia useammin koulutukseen kaikissa vertailumaissa. Työttömät taas osallistuivat työvoiman ulkopuolisia useammin koulutukseen kaikkialla muualla paitsi Suomessa ja Bulgariassa, joissa nämä ryhmät osallistuivat koulutukseen yhtä usein. Suhteellisesti suurimmat erot työmarkkina-aseman luokkien osallistumisasteissa olivat Bulgariassa, Slovakiassa ja Liettuaissa, pienimmät

taas Ruotsissa, Itävallassa ja Norjassa. Eri työmarkkina-asemassa toimivien välillä ei siis toteudu yhtä selvästi kuin pohjakoulutuksen luokkien välillä se havainto, että korkea osallistumisaste implikoi tiettyä koulutuksellista tasa-arvoa.

Kaupunkimaisissa tai taajaan asutuissa kunnissa asuvat 25–64-vuotiaat osallistuivat maaseutumaisissa kunnissa asuvia useammin koulutukseen lähes kaikissa vertailumaissa. Poikkeuksena olivat Saksa, jossa maaseutumaisissa ja kaupunkimaisissa kunnissa asuvat osallistuivat koulutukseen useammin kuin taajaan asutuissa kunnissa asuvat, sekä Iso-Britannia, missä asuinkunnan kuntaryhmä ei vaikuttanut koulutuksen osallistumisasteeseen. Asuinkunnan kuntaryhmien väliset erot koulutukseen osallistumisasteissa olivat kuitenkin suhteellisen pienet. Esimerkiksi kaupunkimaisten ja maaseutumaisten kuntien asukkien väliset erot osallistumisasteissa olivat enemmän kuin kymmenen prosenttiyksikköä ainoastaan Kyproksella, Liettuassa, Norjassa ja Puolassa.

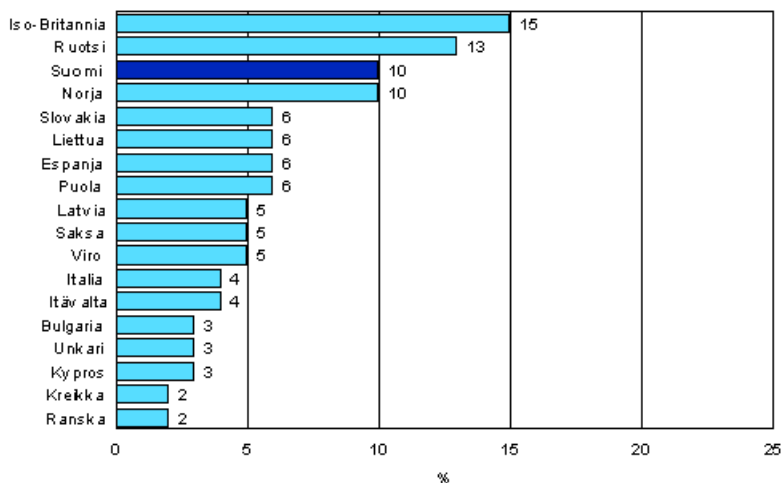
2.2 Tutkintoon johtavaan koulutukseen osallistuminen

Formaaliin eli tutkintoon johtavaan koulutukseen osallistuivat selvästi eniten tutkimusvuoden aikana 25–64-vuotiaista Iso-Britanniassa sekä Pohjoismaissa asuvat (kuvio 2). Iso-Britanniassa noin joka seitsemäs opiskeli tutkintotavoitteisesti, Ruotsissa noin joka kahdeksas, ja Suomessa ja Norjassa noin joka kymmenes.

Suomessa tutkintoon johtava koulutus on tällä ikäluokalla pääosin, noin 70 prosenttisesti, korkea-asteen tutkintoon johtavaa koulutusta. Noin yksi kolmesta 25–64-vuotiaasta formaaliin koulutukseen osallistuneesta ilmoitti pääasiallisesti toiminnakseen opiskelun.

Vähiten tutkintoon johtavaan koulutukseen osallistuttiin eräissä Etelä-Euroopan maissa (Kreikka, Ranska, Kypros) sekä Bulgariassa ja Unkarissa. Näissä maissa tutkintotavoitteiseen koulutukseen osallistui ainoastaan 2-3 prosenttia 25–64-vuotiaista.

Kuvio 2. Tutkintoon johtavaan (formaaliin) koulutukseen osallistuminen 12 kuukauden aikana eräissä Euroopan maissa vuosina 2005-2007 (25–64-vuotias väestö)

Iso-Britannialle ja Pohjoismaille oli tyypillistä, että naiset osallistuivat formaaliin koulutukseen miehiä useammin (liitetaulukko 2). Ruotsissa naisten osallistumisaste (16 prosenttia) oli peräti kuusi prosenttiyksikköä korkeampi kuin miesten vastaava. Iso-Britanniassa ero naisten hyväksi oli viisi prosenttiyksikköä, Suomessa ja Norjassa neljä. Naisten osallistuminen oli miesten osallistumista yleisempää myös Slovakiassa sekä Baltian maissa (Viro, Latvia, Liettua). Miehet taas osallistuivat naisia useammin tutkintoon johtavaan koulutukseen Kyproksella ja Saksassa.

Korkea-asteen tutkinnon suorittaneet osallistuivat formaaliin koulutukseen selvästi muita useammin kaikissa muissa maissa paitsi Suomessa, jossa he osallistuivat keskiasteen tutkinnon suorittaneiden kanssa likimain yhtä usein (korkea-asteen tutkinnon suorittaneet 13 %, keskiasteen suorittaneet 12 %). Erityisen suuret erot eripituisen pohjakoulutukseen saaneiden osallistumisasteissa olivat Kyproksella, Ranskassa, Liettuassa, Latviassa ja Puolassa. Kaikissa näissä maissa korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden formaalin koulutuksen osallistumisaste oli esimerkiksi keskiasteen suorittaneiden osallistumisasteeseen verrattuna vähintään kolminkertainen.

Kaikissa tutkimuksessa mukana olleissa maissa tutkintoon johtavaan koulutukseen osallistuivat selvästi useimmin 25–34-vuotiaat. Iso-Britanniassa ja Ruotsissa asuvat 35–54-vuotiaat osallistuivat muiden maiden vastaavan ikäisiä useammin tutkintoon johtavaan koulutukseen. Iso-Britanniassa osallistumisaste tällä ikäluokalla oli 15 ja Ruotsissa 11 prosenttia. Muissa maissa osallistumisasteet vaihtelivat yhden ja yhdeksän prosentin välillä. Vanhimmassa, 55–64-vuotiaiden, ikäluokassa Iso-Britanniassa asuvat olivat selvästi aktiivisimpia tutkintoon johtavaan koulutukseen osallistujia. Heistä tutkimusvuoden aikana noin kahdeksan prosenttia opiskeli tutkintotavoitteisesti, kun muissa vertailumaissa osallistumisasteet olivat nollan ja kolmen prosentin välillä.

Työmarkkina-asema vaikutti tutkintoon johtavaan koulutukseen osallistumiseen eri tavoin eri maissa. Esimerkiksi Pohjoismaissa työvoiman ulkopuoliset olivat kaikkein aktiivisimpia koulutukseen osallistujia. Tilanne oli samankaltainen myös Bulgariassa ja Saksassa. Sen sijaan monissa entisen itäblokin maissa (Unkari, Latvia, Liettua, Puola) sekä Iso-Britanniassa eniten formaaliin koulutukseen osallistuivat työlliset. Italiassa ja Kyproksella taas työttömät osallistuivat työllisiä ja työvoiman ulkopuolisia useammin tutkintoon johtavaan koulutukseen.

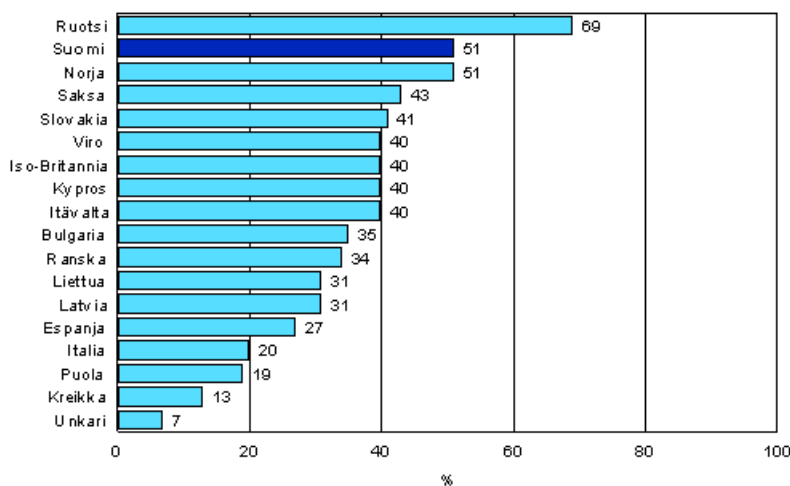
Lähes kaikissa maissa kaupunkimaisissa kunnissa asuvat osallistuivat muita useammin formaaliin koulutukseen. Poikkeuksena olivat Bulgaria, jossa eniten osallistuivat taajaan asutuissa kunnissa asuvat sekä Unkari, Liettua ja Norja, joissa kaupunkimaisissa sekä taajaan asutuissa kunnissa asuvat opiskelivat tutkintotavoitteisesti yhtä usein.

2.3 Muuhun kuin tutkintoon johtavaan koulutuksen osallistuminen

Eniten non-formaaliin (muuhun kuin tutkintoon johtavaan) koulutukseen osallistuttiin Pohjoismaissa (kuvio 3). Ruotsissa osallistuttiin tämänkaltaiseen koulutukseen selvästi muita maita enemmän. Siellä asuvista 25–64-vuotiaista noin seitsemän henkeä kymmenestä opiskeli muutoin kuin tutkintotavoitteisesti. Suomessa ja Norjassa vastaavaan koulutukseen osallistui noin puolet. Yli 40 prosentin osallistumisasteeseen pääsivät myös Saksa ja Slovakia. Vähiten muuhun kuin tutkintoon johtavaan koulutukseen osallistuttiin Unkarissa, Kreikassa ja Puolassa. Näissä maissa osallistumisaste jäi alle 20 prosentin, Unkarissa jopa alle 10 prosentin.

Suomessa tyypillisin non-formaalin koulutuksen muoto on työnantajien työntekijöilleen osittain tai kokonaan kustantama henkilöstökoulutus.

Kuvio 3. Muuhun kuin tutkintoon johtavaan (non-formaaliin) koulutukseen osallistuminen 12 kuukauden aikana eräissä Euroopan maissa vuosina 2005-2007 (25–64-vuotias väestö)

Suomelle ja Baltian maille oli tyypillistä, että naiset osallistuivat non-formaaliin koulutukseen selvästi useammin kuin miehet (liitetaulukko 3). Suomessa ero naisten hyväksi oli noin 12 prosenttiyksikköä, Virossa, Liettuaassa ja Latviassa ero oli kahdeksasta kahteentoista prosenttiyksikköön. Neljässä maassa (Itävalta, Kypros, Saksa ja Slovakia) miehet osallistuivat tämän tapaiseen koulutukseen hieman naisia useammin - osallistumisasteiden erot olivat neljästä viiteen prosenttiyksikköä. Suurimmassa osassa maita sukupuolien välillä ei ollut juurikaan eroja non-formaalin koulutuksen osallistumisasteissa.

Korkea-asteen tutkinnon suorittaneet osallistuivat muuhun kuin tutkintoon johtavaan koulutukseen selvästi muita useammin kaikissa vertailumaissa. Jos verrataan korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osallistumisosuuksia pelkän perusasteen suorittaneiden vastaaviin, havaitaan erojen olevan suhteellisesti suurimpia Kreikassa, Unkarissa, Italiassa, Liettuassa ja Puolassa. Kaikissa näissä maissa korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osallistumisaste oli vähintään viisinkertainen verrattuna pelkän perusasteen suorittaneiden osallistumisasteeseen, Puolassa peräti 12-kertainen. Norja, Ruotsi ja Iso-Britannia olivat puolestaan ainoat maat, joissa tämä osallistumisasteiden suhteellinen ero korkea-asteen tutkinnon ja pelkän perusasteen suorittaneiden välillä oli alle kaksinkertainen.

Vähiten muuhun kuin tutkintoon johtavaan koulutukseen osallistuivat kaikissa vertailumaissa iältään 55–64-vuotiaat. Kuudessa maassa (Kypros, Ranska, Kreikka, Unkari, Italia ja Puola) tämän vanhimman ikäluokan osallistumisaste oli alle puolet 25-54-vuotiaiden vastaavasta. 55–64-vuotiaista osallistuivat selvästi eniten non-formaaliin koulutukseen Ruotsissa asuvat. Ruotsalaisista noin kuusi henkeä kymmenestä osallistui koulutukseen tutkimusvuoden aikana, Norjassa ja Suomessa vastaavan ikäisiä osallistuneita oli noin neljä henkeä kymmenestä. Vanhimmassa ikäluokassa alhaisinta osallistuminen oli Unkarissa (3 prosenttia), Kreikassa (5 prosenttia) ja Puolassa (7 prosenttia).

Suurimmassa osassa vertailumaista ei ilmennyt eroja 25–34-vuotiaiden ja 35–54-vuotiaiden välillä non-formaaliin koulutukseen osallistumisessa.

Työlliset osallistuivat muuhun kuin tutkintoon johtavaan koulutukseen selvästi muita useammin kaikissa vertailumaissa. Lisäksi työttömien osallistumisaste oli lähes kaikissa maissa työvoiman ulkopuolisten osallistumisastetta korkeampi. Työllisten ja työttömien suhteellinen ero non-formaalin koulutuksen osallistumisasteissa oli suurinta Bulgariassa ja Slovakiassa. Bulgariassa työllisten osallistumisaste oli peräti kahdeksankertainen työttömien osallistumisasteeseen verrattuna, Slovakiassakin nelinkertainen.

Suurimmassa osassa vertailumaita kaupunkimaisissa tai taajaan asutuissa kunnissa asuvat 25–64-vuotiaat osallistuivat keskimääräistä useammin muuhun kuin tutkintoon johtavaan koulutukseen. Selvän poikkeuksen tästä muodostaa Saksa, jossa maaseutumaisten kuntien asukkaat olivat aktiivisimpia koulutukseen osallistujia. Itävallassa, Bulgariassa, Virossa, Latviassa ja Iso-Britanniassa nimenomaan taajaan asuttujen kuntien asukkaat opiskelivat muuten kuin tutkintoon johtavasti kaikkein eniten. Espanjassa, Unkarissa ja Ruotsissa ei asuinkunnan kuntatyyppi vaikuttanut millään muotoa koulutukseen osallistumisen aktiivisuuteen.

3. Koulutuksen volyymi

Koulutuksen volyymia tutkitaan tässä kahdella tapaa; opetustuntien (koulutustuntien) määränä koulutukseen osallistunutta kohden sekä opetustuntien odotusarvona, eli opetustuntien määränä henkeä kohden.

Opetustuntien määrä osallistunutta kohden tarkoittaa sitä, montako opetustuntia koulutukseen osallistunut henkilö keskimäärin sai tutkimusta edeltävän 12 kuukauden aikana. Opetustuntien odotusarvo taas saadaan laskettua kaavalla:

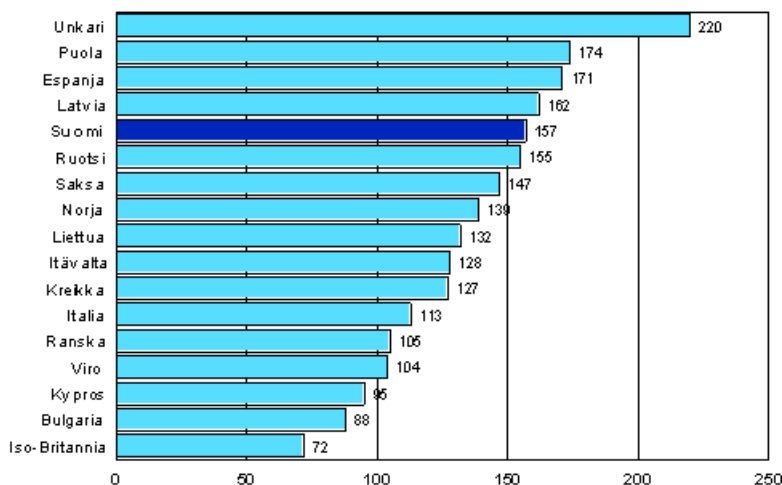
Opetustuntien odotusarvo luokassa i = (Koulutukseen osallistuneiden määrä luokassa i / Luokkaan i kuuluvien henkilöiden määrä) * Koulutukseen osallistuneiden opetustuntien keskiarvo luokassa i

Käytännössä opetustuntien odotusarvossa on kyse siitä, että opetustuntien keskiarvo kerrotaan osallistumisasteella, jolloin saatu indikaattori ilmaisee opetustuntien määrän henkeä kohden joko koko perusjoukossa tai jonkin taustamuuttujan luokassa.

3.1 Koulutuksen volyymi koulutukseen osallistunutta kohden

Koulutukseen osallistuneista eniten opetustunteja saivat Unkarissa asuvat 25–64-vuotiaat, joiden opetustuntien keskiarvo oli huimat 220 tuntia. Seuraavaksi eniten koulutuksessa olivat Puolassa ja Espanjassa asuvat (kuvio 4). Suomi on vertailumaista järjestyksessä viidentenä 157 opetustuntin keskiarvolla. Vähiten opetustunteja osallistunutta kohden saatiin Iso-Britanniassa, Bulgariassa ja Kyproksella, missä keskimääräinen tuntimäärä jäi alle sadan.

Kuvio 4. Koulutuksen opetustunnit osallistunutta kohden 12 kuukauden aikana eräissä Euroopan maissa vuosina 2005-2007 (25–64-vuotias koulutukseen osallistunut väestö)

Koulutukseen osallistuneista nuorin, 25–34-vuotiaiden, ikäluokka sai eniten opetustunteja kaikissa vertailumaissa. Vastaavasti vanhimman ikäluokan (55–64-vuotiaat) opetustuntien keskiarvo oli pienin kaikissa muissa maissa paitsi Kyproksella, Virossa ja Kreikassa. Näissä maissa heidän opetustuntiansa keskiarvo on yhtä suuri kuin 35–54-vuotiailla.

Noin joka toisessa vertailumaissa koulutukseen osallistuneiden korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden opetustuntien keskiarvo oli suurempi kuin alemman pohjakoulutuksen suorittaneilla (liitetaulukko 4). Suurimmat erot olivat Bulgariassa ja Kyproksella, missä korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden opetustuntien keskimäärä oli yli tuplatan suurempi kuin muilla. Keskiasteen tutkinnon suorittaneet saivat keskimäärin muita enemmän opetustunteja Suomessa, Kreikassa ja Unkarissa. Itävallassa, Saksassa, Liettuassa ja Norjassa puolestaan eniten opetustunteja saivat pelkän perusasteen suorittaneet 25–64-vuotiaat. Tasaisimmin opetustunteja pohjakoulutuksesta riippumatta saivat Iso-Britanniassa asuvat.

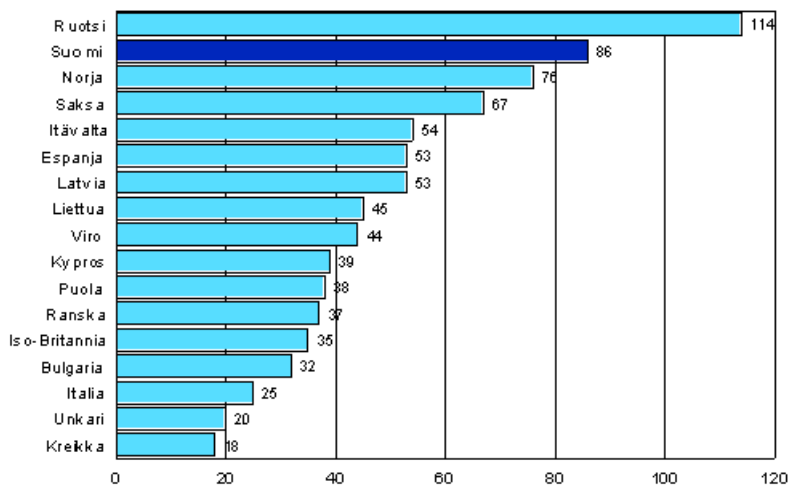
Työvoiman ulkopuolella olevat 25–64-vuotiaat saivat muita useampia päiviä koulutusta lähes kaikissa vertailumaissa. Tulos on sikäli odotettu, että tähän ryhmään kuuluvat myös päätoimiset opiskelijat. Poikkeuksen muodostavat Ranska, jossa työttömien opetustuntien keskiarvo oli työvoiman ulkopuolisiin verrattuna lähes

kaksinkertainen ja työllisiin nelinkertainen sekä Iso-Britannia ja Itävalta, joissa työttömien ja työvoiman ulkopuolisten opetustuntien keskiarvo oli likimain yhtä suuri.

3.2 Koulutuksen volyymi henkeä kohden

Koulutuksen opetustuntien odotusarvo oli selvästi suurin Ruotsissa asuvilla 25–64-vuotiailla (114 tuntia) (kuvio 5). Pohjoismaat pärjäsivät tässäkin vertailussa hyvin, sillä Ruotsin jälkeen tulivat järjestyksessä Suomi ja Norja. Alhaisinta koulutuksen volyymiä oli Kreikassa, Unkarissa ja Italiassa. Kreikassa opetustuntien määrässä henkeä kohden jäätettiin alle 20 tunnin, eli alle viidesosaan Ruotsin vastaavasta.

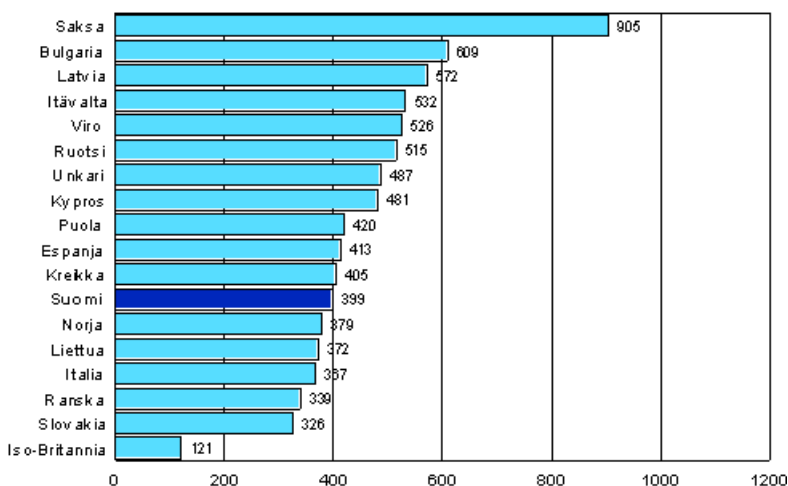
Kuvio 5. Koulutuksen opetustunnit (odotusarvo) henkeä kohden 12 kuukauden aikana eräissä Euroopan maissa vuosina 2005-2007 (25–64-vuotias väestö)

3.3 Tutkintoon johtavan koulutuksen volyymi koulutukseen osallistunutta kohden

Koulutukseen osallistunutta kohden laskettuna eniten opetustunteja formaalissa koulutuksessa saivat Saksassa asuvat 25–64-vuotiaat (kuvio 6). Siellä formaaliin koulutukseen osallistunut henkilö sai keskimäärin yli 900 opetustuntia vuodessa. Toiseksi eniten opetustunteja saivat Bulgariassa asuvat, joskin heidän keskimääräinen opetustuntimääränsä (reilut 600) oli jo huomattavasti alhaisempi kuin Saksassa. Suomi on opetuksen määrän suhteen selvästi keskitason alapuolella noin 400 opetustunnilla. Selvästi vähiten opetustunteja osallistunutta kohden oli Iso-Britanniassa (121 tuntia), jossa puolestaan koulutuksen osallistumisaste oli kaikkein suurin.

Kuvio 6. Tutkintoon johtavan (formaalin) koulutuksen opetustunnit 12 kuukauden aikana osallistunutta kohden eräissä Euroopan maissa vuosina 2005-2007 (25–64-vuotias formaaliin koulutukseen osallistunut väestö)

Suurimmassa osassa vertailumaita nuoret, 25–34-vuotiaat, saivat opetustunteja enemmän kuin tätä vanhemmat (liitetaulukko 5). Joitain poikkeuksiakin toki löytyy; Itävallassa, Saksassa, Kreikassa, Liettuassa ja Puolassa koulutukseen osallistuneista eniten opetustunteja saivat vanhimpaan ikäluokkaan (55–64-vuotiaat) kuuluvat. Toisaalta näissä maissa ikäluokan osallistumisaste oli hyvin alhainen, Saksa pois lukien alle yhden prosentin. Korkea opetustuntien määrä voikin selittyä muutaman koulutuksessa olleen poikkeuksellisen suurella opetustuntien määrällä, mikä on vaikuttanut pienessä osallistuneiden määrässä keskiarvoon huomattavan paljon.

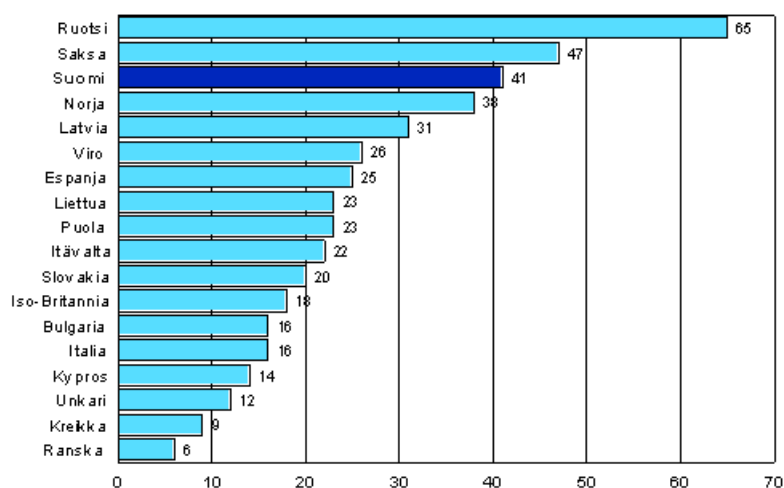
Kun lähes kaikissa vertailumaissa korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osallistumisaste tutkintoon johtavaan koulutukseen oli muita isompi, oli opetustuntien suhteen tilanne lähes täysin päinvastainen. Eniten opetustunteja osallistunutta kohden saivat lähes kaikissa maissa korkeintaan keskiasteen tutkinnon suorittaneet 25–64-vuotiaat. Ainoastaan Kyproksella, Latviassa, Slovakiassa ja Iso-Britanniassa korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden opetustuntien keskiarvo oli korkeampi kuin muilla.

Formaaliin koulutukseen osallistuneet työlliset saivat keskimäärin työttömiä ja työvoiman ulkopuolisia vähemmän opetustunteja lähes kaikissa vertailumaissa. Poikkeuksen muodostivat Bulgaria ja Saksa, joissa asuvat työlliset saivat opetustunteja hivenen työttömiä enemmän, joskin työvoiman ulkopuolella olevia vähemmän. Suurimmassa osassa maita nimenomaan työvoiman ulkopuolella olevien 25–64-vuotiaiden opetustuntien keskiarvo osallistunutta kohden oli kaikkein suurin. Tähän vaikuttaa se, että päätoimiset opiskelijat kuuluvat kyseiseen ryhmään. Itävallassa, Virossa ja Liettuassa eniten opetustunteja osallistunutta kohden saivat työttömät.

3.4 Tutkintoon johtavan koulutuksen volyymi henkeä kohden

Opetustuntien odotusarvo oli tutkimusvuoden aikana selvästi korkein Ruotsissa asuvilla 25–64-vuotiailla (kuvio 7). He olivat tutkintoon johtavassa koulutuksessa keskimäärin 65 tuntia vuodessa. Seuraavina olivat Saksa sekä muut Pohjoismaat Suomi ja Norja. Näissä maissa odotusarvo jäi kuitenkin jo alle 50 tunnin. Vähiten opiskeltiin tutkintoon johtavasti Kreikassa ja Ranskassa, missä opetustuntien odotusarvo jäi alle 10 tunnin.

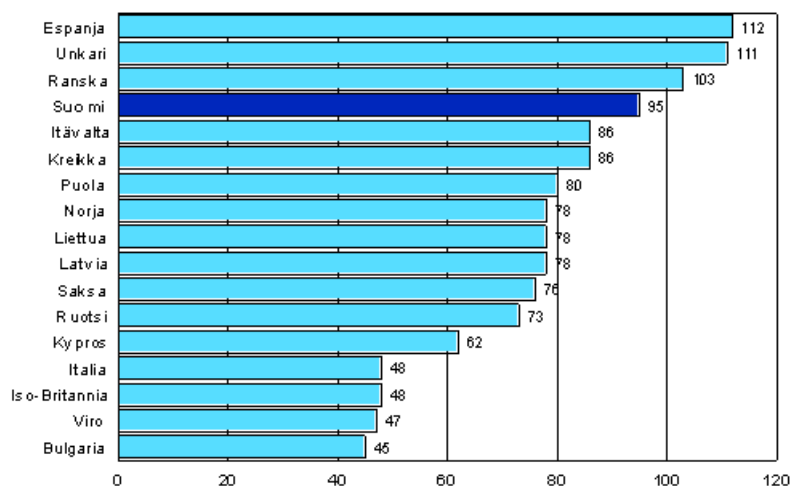
Kuvio 7. Tutkintoon johtavan (formaalin) koulutuksen opetustunnit (odotusarvo) 12 kuukauden aikana henkeä kohden eräissä Euroopan maissa vuosina 2005-2007 (25–64-vuotias väestö)

3.5 Muun kuin tutkintoon johtavan koulutuksen volyymi koulutukseen osallistunutta kohden

Non-formaalin eli muun kuin tutkintoon johtavan koulutuksen keskimääräinen opetustuntien määrä vaihteli runsaasti vertailumaiden välillä. Eniten opetustunteja osallistunutta kohden saivat Espanjassa ja Unkarissa asuvat 25–64-vuotiaat, joiden opetustuntien keskiarvo oli yli 110 tuntia (kuvio 8). Näiden maiden lisäksi ainoastaan Ranska pääsi yli 100 opetustuntin keskiarvon. Suomi seurasi tätä kolmikkoa 95 opetustuntin keskiarvolla. Vähiten opetustunteja osallistunutta kohden, 45 tuntia, saivat bulgarialaiset. Alle 50 opetustuntin jäivät myös Virossa, Iso-Britanniassa sekä Italiassa asuvat 25–64-vuotiaat.

Kuvio 8. Muun kuin tutkintoon johtavan (non-formaalin) koulutuksen opetustunnit osallistunutta kohden 12 kuukauden aikana eräissä Euroopan maissa vuosina 2005-2007 (25–64-vuotias non-formaaliin koulutukseen osallistunut väestö)

Nuoret, 25–34-vuotiaat saivat non-formaalissa koulutuksessa useampia opetustunteja kuin vanhempiin ikäluokkiin kuuluvat kaikissa vertailumaissa Viroa lukuun ottamatta. Virossa eri ikäluokkiin kuuluvilla opetustuntien määrä on likimain yhtä suurta. Suurimmat suhteelliset erot nuorimman ja vanhimman ikäluokan (55–64-vuotiaat) välillä opetustuntien määrässä osallistunutta kohden on Iso-Britanniassa ja Bulgariassa. Näissä maissa koulutukseen osallistuneen nuorimman ikäluokan opetuspäivien keskiarvo oli noin kaksinkertainen vanhimpaan ikäluokkaan verrattuna.

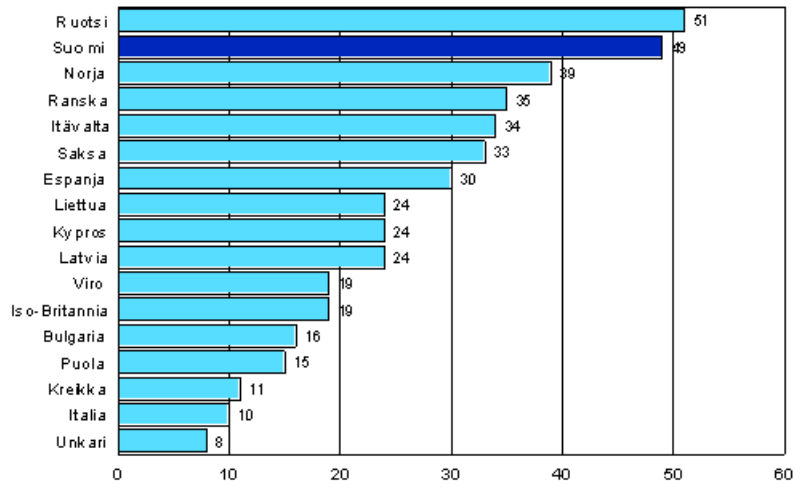
Pohjakoulutuksen yhteys siihen, kuinka paljon oli saanut opetustunteja muussa kuin tutkintoon johtavassa koulutuksessa vaihteli maittain. Nyrkkisääntönä on, että opetustunteja oli eniten joko pelkän perusasteen tai korkea-asteen tutkinnon suorittaneilla; missään vertailumaista ei keskiasteen tutkinnon suorittaneilla ollut opetustunteja eniten. Espanjassa ja Unkarissa tosin keski- ja korkea-asteen tutkinnon suorittaneilla oli opetustunteja keskimäärin yhtä paljon, ja enemmän kuin pelkän perusasteen suorittaneilla. Verrattuna muihin pohjakoulutuksen luokkiin, suhteellisesti eniten opetustunteja korkea-asteen tutkinnon suorittaneista saivat Bulgariassa asuvat korkea-asteen tutkinnon suorittaneet. Bulgariassa heidän opetustuntien keskiarvonsa oli muihin verrattuna noin kolminkertainen. Pelkän perusasteen suorittaneista taas vastaavasti suhteellisesti eniten opetuspäiviä saivat Iso-Britanniassa ja Saksassa asuvat. Suomessa eripituisen pohjakoulutuksen suorittaneilla opetuspäivien keskimäärät olivat hyvin lähellä toisiaan. Pelkän perusasteen ja korkea-asteen suorittaneilla opetustuntien keskiarvo oli noin 100, keskiasteen tutkinnon suorittaneilla kymmenisen tuntia vähemmän.

Non-formaaliin koulutukseen osallistuneista eniten opetustunteja saivat kaikissa vertailumaissa työttömät tai työvoiman ulkopuoliset (liitetaulukko 6). Suomi oli Bulgarian kanssa ainoa maa, jossa eniten opetustunteja osallistunutta kohden saivat työvoiman ulkopuoliset, tosin Ruotsissa tilanne oli työttömien ja työvoiman ulkopuolisten suhteen tasan. Suhteellisesti suurimmat opetustuntien määrien erot työttömien hyväksi olivat Itävallassa ja Ranskassa. Työttömien opetustuntien keskiarvo oli yli kaksinkertainen työllisiin ja työvoiman ulkopuolisiin verrattuna.

3.6 Muun kuin tutkintoon johtavan koulutuksen volyymi henkeä kohden

Korkein opetustuntien odotusarvo non-formaalissa koulutuksessa oli Pohjoismaissa asuvilla 25–64-vuotiailla (kuvio 9). Ruotsissa ja Suomessa odotusarvo oli 50 opetustuntin paikkeilla, Norjassa kymmenen tuntia vähemmän. Vähiten opiskeltiin muuten kuin tutkintoon johtavasti Unkarissa, Italiassa ja Kreikassa. Näissä maissa opetustuntien odotusarvo oli noin kymmenen tuntia.

Kuvio 9. Muun kuin tutkintoon johtavan (non-formaalin) koulutuksen opetustunnit (odotusarvo) henkeä kohden 12 kuukauden aikana eräissä Euroopan maissa vuosina 2005-2007 (25–64-vuotias väestö)

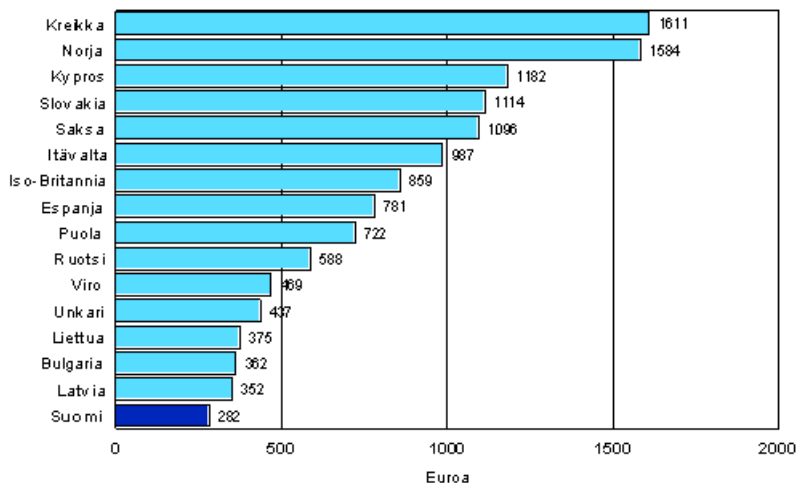
4. Koulutuksen kustannukset

Koulutuksen kustannuksia tarkastellaan koulutukseen osallistuneen henkilön euromääräisenä sijoittamisena omaan koulutukseensa. Kustannuksiin luetaan sekä koulutukseen liittyviä osallistumis- ja ilmoittautumismaksuja että koulutuksesta aiheutuvia materiaali (kirjat yms.) kuluja. On huomioitava, että tämä indikaattori ei ota huomioon eri maiden asukkaiden eroja käytettävissä olevien tulojen suhteen, eikä näin ollen mittaa panoksen suhteellista suuruutta. Tuloksia ei ole tästä syystä syytä tulkita liian tarkasti, vaan niitä on hyvä pitää lähinnä suuntaa antavina.

4.1 Kustannukset kaikessa koulutuksessa

Koulutukseen osallistuneista eniten koulutuksestaan itse maksoivat Kreikassa ja Norjassa asuvat 25–64-vuotiaat, vähiten taas Suomessa asuvat (kuvio 10). Kun Kreikassa ja Norjassa asuvat koulutukseen osallistuneet maksoivat tutkimusvuoden aikana omasta koulutuksestaan yli 1 500 euroa, maksoivat Suomessa asuvat huomattavasti vähemmän, alle 300 euroa. Itse maksettujen koulutuskustannusten keskiarvo jäi alle 400 euron myös Latviassa, Bulgariassa ja Liettuassa.

Kuvio 10. Koulutuksen kustannukset osallistunutta kohden 12 kuukauden aikana eräissä Euroopan maissa vuosina 2005-2007 (25–64-vuotias koulutukseen osallistunut väestö)

Nuorimmat, 25–34-vuotiaat koulutukseen osallistuneet maksoivat koulutuksestaan muita enemmän kaikissa vertailumaissa Slovakiasta lukuun ottamatta, missä 55–64-vuotiaat maksoivat eniten.

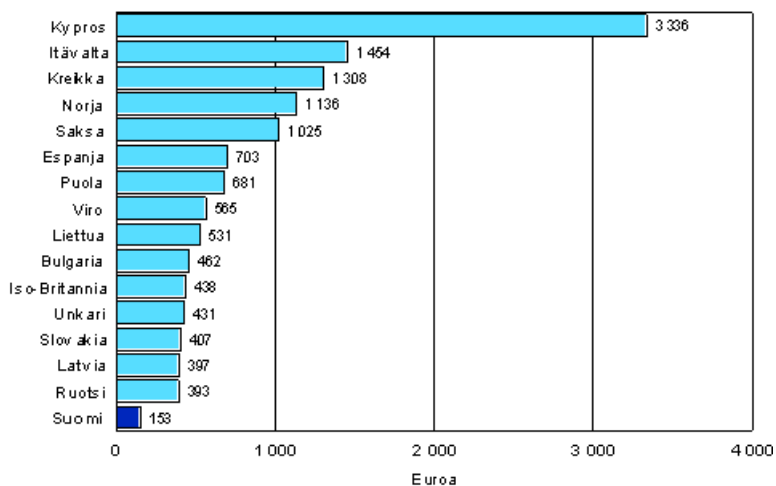
Korkea-asteen tutkinnon suorittaneet maksoivat omasta koulutuksestaan muita enemmän (per osallistuja) kaikissa vertailumaissa Norjaa lukuun ottamatta (liitetaulukko 7). Norjassa eniten maksoivat pelkän perusasteen suorittaneet. Muutamassa maassa (Bulgaria, Viro ja Unkari) keskiasteen ja korkea-asteen suorittaneilla ei ollut eroja kustannusten suuruudessa, mutta pelkän perusasteen suorittaneet maksoivat myös näissä maissa koulutuksestaan em. ryhmiä vähemmän.

Työmarkkina-aseman mukaisessa tarkastelussa vertailumaat jakautuvat melko tarkkaan kolmeen yhtä suureen osaan koulutusten kustannusten suhteen. Itävallassa, Espanjassa, Latviassa ja Slovakiassa asuvista 25–64-vuotiaista koulutukseen osallistuneista työlliset maksoivat koulutuksestaan muita enemmän. Erityisen suuri ero työttömiin ja työvoiman ulkopuolisiin verrattuna oli Slovakiassa, missä työllisen keskimääräinen kustannus omasta koulutuksestaan oli muihin verrattuna nelinkertainen. Saksassa, Kreikassa, Unkarissa, Ruotsissa ja Iso-Britanniassa eniten koulutuksestaan maksoivat työttömät, Unkarissa ja Iso-Britanniassa jopa yli kaksi kertaa muita enemmän. Työvoiman ulkopuolisten maksuosuus oli työllisten ja työttömien vastaavaa suurempi Bulgariassa, Kyproksella, Liettuassa ja Norjassa. Virossa asuvista työvoiman ulkopuoliset ja työlliset maksoivat koulutuksestaan keskimäärin yhtä paljon ja noin kaksi kertaa enemmän kuin työttömät. Suomessa ja Puolassa henkilön työmarkkina-asema ei vaikuttanut itse kustannetun koulutuksen osan suuruuteen.

4.2 Tutkintoon johtavan koulutuksen kustannukset

Suomessa asuvat 25–64-vuotiaat formaaliin koulutukseen osallistuneet käyttivät vertailumaista selvästi vähiten omaa rahaa koulutukseensa (kuvio 11). Kun Suomessa koulutukseen osallistunut kustansi opintojaan keskimäärin 153 eurolla, oli järjestyksessä seuraavana tulevalla Ruotsilla kustannusten määrä yli kaksinkertainen, 393 euroa. Myös Latviassa keskimääräiset itse maksetut kustannukset olivat alle 400 euroa. Selvästi eniten omaa rahaa saamaansa tutkintoon johtavaan koulutukseen sijoittivat Kyproksella asuvat, joiden keskimääräinen itse maksettu kustannus oli yli 3 000 euroa.

Kuvio 11. Tutkintoon johtavan (formaalin) koulutuksen kustannukset osallistunutta kohden 12 kuukauden aikana eräissä Euroopan maissa vuosina 2005-2007 (25–64-vuotias formaaliin koulutukseen osallistunut väestö)

Vertailumaat eroavat toisistaan selvästi sen suhteen, kuinka paljon eri ikäiset koulutukseen osallistuneet olivat maksaneet itse omasta tutkintoon johtavasta koulutuksestaan (liitetaulukko 8). Saksassa, Espanjassa, Unkarissa, Latviassa, Norjassa, Ruotsissa ja erityisesti Iso-Britanniassa asuvista nimenomaan nuorin ikäluokka (25–34-vuotiaat) oli maksanut koulutuksestaan vanhempia ikäluokkia enemmän. Iso-Britanniassa asuvat 25–34-vuotiaat koulutukseen osallistuneet olivat maksaneet omasta koulutuksestaan peräti kolme kertaa enemmän kuin saman maan 35–54-vuotiaat ja kymmenen kertaa enemmän kuin 55–64-vuotiaat. Itävallassa, Bulgariassa ja Kreikassa 35–54-vuotiaat olivat maksaneet eniten omasta formaalista koulutuksestaan, Kyproksella, Puolassa ja Slovakiassa taas 55–64-vuotiaat. Vain Virossa, Suomessa ja Liettuassa kaikkien ikäluokkien maksamat keskimääräiset kustannukset olivat yhtä suuret.

Suurimmassa osassa vertailumaita korkea-asteen tutkinnon suorittaneet maksoivat muita enemmän ja pelkän perusasteen suorittaneet muita vähemmän omasta tutkintoon johtavasta koulutuksestaan. Poikkeuksena ovat Kypros, Viro ja Ruotsi, joissa keskiasteen tutkinnon suorittaneiden itse maksamat kustannukset osallistunutta kohden olivat vielä korkeammat, sekä Suomi ja Norja, joissa itse maksettu euromäärä laski pohjakoulutustason noustessa.

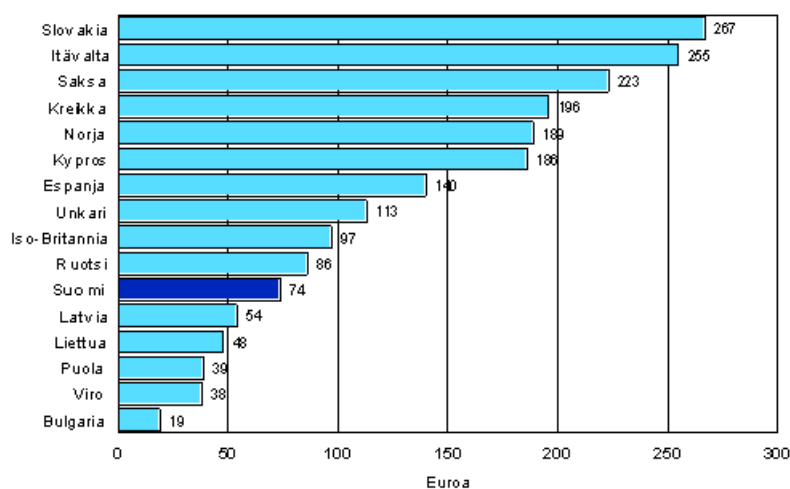
Tutkintoon johtavaan koulutukseen osallistuneet työlliset maksoivat työvoiman ulkopuolisia ja työttömiä enemmän omasta koulutuksestaan Itävallassa, Kyproksella, Virossa ja Slovakiassa. Työttömät koulutukseen osallistuneet maksoivat eniten suhteessa työllisiin ja työvoiman ulkopuolisiin omasta koulutuksestaan Kreikassa, Unkarissa ja Iso-Britanniassa. Noin joka toisessa (ml. Suomi) vertailumaassa eniten koulutuksestaan maksoivat työvoiman ulkopuolella olevat.

4.3 Muun kuin tutkintoon johtavan koulutuksen kustannukset

Muun kuin tutkintoon johtavan koulutuksen itse maksetut kustannukset osallistunutta kohden ovat selvästi pienemmät kuin vastaavat tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Kun formaaliin koulutukseen osallistuneista ainoastaan Suomessa asuvat maksoivat koulutuksestaan alle 300 euroa, eivät non-formaaliin koulutukseen osallistuneiden osalta kustannukset nousseet 300 euroon missään vertailumaassa.

Bulgariassa asuvat 25–64-vuotiaat maksoivat itse muusta kuin tutkintoon johtavasta koulutuksestaan muissa maissa asuvia vähemmän (kuvio 12). Bulgarialaiset maksoivat non-formaalista koulutuksestaan alle 20 euroa osallistunutta kohden. Myös Virossa, Puolassa ja Liettuassa keskimääräiset itse maksetut kustannukset koulutukseen osallistunutta kohden jäivät alle 50 euron. Eniten muusta kuin tutkintoon johtavasta koulutuksesta maksettiin Slovakiassa (267 euroa). Myös Itävallassa ja Saksassa keskimääräiset kustannukset nousivat yli 200 euron. Suomessa asuva 25–64-vuotias maksoi muuhun kuin tutkintoon johtavasta koulutuksestaan keskimäärin 74 euroa, millä sijoitetaan vertailumaiden välisessä rankingissa selkeästi niiden maiden joukkoon, joissa koulutuksessa olleet ovat itse maksaneet vähän koulutuksestaan.

Kuvio 12. Muun kuin tutkintoon johtavan (non-formaalin) koulutuksen kustannukset osallistunutta kohden 12 kuukauden aikana eräissä Euroopan maissa vuosina 2005-2007 (25–64-vuotias non-formaaliin koulutukseen osallistunut väestö)

Muuhun kuin tutkintoon johtavaan koulutukseen osallistuneista 25–34-vuotiaat maksoivat omasta koulutuksestaan muita ikäryhmiä enemmän. Ainoat poikkeukset tähän olivat Suomi, jossa asuvista 25–34- ja 55–64-vuotiaat maksoivat keskimäärin yhtä paljon, sekä Itävalta, jossa osallistuneen ikä ja koulutuksen itse maksamat kustannukset eivät riipu toisistaan.

Non-formaaliin koulutukseen osallistuneista korkeasti koulutetut maksoivat yleensä muita enemmän omasta koulutuksestaan. Tästä yleislinjasta poikkesivat Viro ja Norja, joissa eniten maksoivat pelkän perusasteen suorittaneet, sekä Espanja, jossa keskiasteen tutkinnon suorittaneet maksoivat muita enemmän koulutuksestaan. Kyproksella ja Iso-Britanniassa taas keskiasteen ja korkea-asteen tutkinnon suorittaneet non-formaaliin koulutukseen osallistuneet maksoivat koulutuksestaan likimain yhtä paljon.

Työttömät ja työvoiman ulkopuoliset muuhun kuin tutkintoon johtavaan koulutukseen osallistuneet maksoivat keskimäärin työllisiä enemmän omasta koulutuksestaan lähes kaikissa vertailumaissa (liitetaulukko 9). Ainoastaan Slovakiassa työllisten omien koulutuskustannusten keskiarvo oli korkeampi kuin työttömillä ja työvoiman ulkopuolella olevilla. Itävallassa taas työllisillä ja työvoiman ulkopuolisilla omien koulutuskustannusten keskiarvo oli likimain samaa tasoa ja korkeampi kuin työttömillä. Puolassa vertailumaista (ml. Suomi) työtön koulutukseen osallistunut maksoi koulutuksestaan muita enemmän. Bulgariassa, Kyproksella, Virossa, Norjassa ja Puolassa eniten koulutuksestaan maksoivat työvoiman ulkopuolella olevat.

Liitetaulukot

Taulukko 1. Koulutukseen osallistuminen 12 kuukauden aikana pohjakoulutuksen mukaan eräissä Euroopan maissa vuosina 2005-2007 (25-64-vuotias väestö), %

Maa	Pohjakoulutus			
	Perusaste	Keskiaste	Korkea-aste	Kaikki
Ruotsi	56	72	90	73
Suomi	35	52	73	55
Norja	38	52	72	55
Iso-Britannia	33	53	63	49
Saksa	20	45	63	45
Slovakia	14	41	62	44
Viro	20	36	61	42
Itävalta	19	42	68	42
Kypros	16	40	65	41
Bulgaria	15	39	53	36
Ranska	19	34	57	35
Liettua	9	25	62	34
Latvia	11	27	59	33
Espanja	17	36	51	31
Italia	8	30	51	22
Puola	5	16	54	22
Kreikka	4	15	32	15
Unkari	3	9	19	9

Taulukko 2. Tutkintoon johtavaan (formaaliin) koulutukseen osallistuminen 12 kuukauden aikana sukupuolen mukaan eräissä Euroopan maissa vuosina 2005-2007 (25-64-vuotias väestö), %

Maa	Sukupuoli		
	Miehet	Naiset	Kaikki
Iso-Britannia	12	18	15
Ruotsi	10	16	13
Suomi	8	12	10
Norja	8	12	10
Liettua	5	7	6
Slovakia	4	8	6
Espanja	6	6	6
Puola	5	6	6
Latvia	3	8	5
Saksa	6	4	5
Viro	3	7	5
Italia	4	5	4
Itävalta	4	4	4
Kypros	4	2	3
Bulgaria	2	3	3
Unkari	2	3	3
Kreikka	2	2	2
Ranska	2	2	2

Taulukko 3. Muuhun kuin tutkintoon johtavaan (non-formaaliin) koulutukseen osallistuminen 12 kuukauden aikana sukupuolen mukaan eräissä Euroopan maissa vuosina 2005-2007 (25-64-vuotias väestö), %

Maa	Sukupuoli		
	Miehet	Naiset	Kaikki
Ruotsi	68	71	69
Suomi	45	57	51
Norja	50	51	51
Saksa	46	40	43
Slovakia	43	39	41
Iso-Britannia	39	41	40
Viro	36	44	40
Itävalta	42	38	40
Kypros	42	38	40
Bulgaria	37	34	35
Ranska	36	33	34
Liettua	26	35	31
Latvia	25	36	31
Espanja	27	27	27
Italia	20	20	20
Puola	18	19	19
Kreikka	13	13	13
Unkari	7	7	7

Taulukko 4. Koulutuksen opetustunnit osallistujaa kohden 12 kuukauden aikana pohjakoulutuksen mukaan eräissä Euroopan maissa vuosina 2005-2007 (25-64-vuotias koulutukseen osallistunut väestö)

Maa	Pohjakoulutus			
	Perusaste	Keskiaste	Korkea-aste	Kaikki
Unkari	145	247	193	220
Puola	99	150	202	174
Espanja	126	185	190	171
Latvia	103	122	213	162
Suomi	140	179	142	157
Ruotsi	122	126	213	155
Saksa	165	153	135	147
Norja	162	128	141	139
Liettua	172	126	135	132
Itävalta	147	129	118	128
Kreikka	113	135	124	127
Italia	74	109	142	113
Ranska	76	102	121	105
Viro	84	99	111	104
Kypros	33	63	132	95
Bulgaria	21	70	140	88
Iso-Britannia	75	69	72	72
Slovakia ¹	..	..	..	..

1) Tieto puuttuu

Taulukko 5. Tutkintoon johtavan (formaalin) koulutuksen opetustunnit osallistujaa kohden 12 kuukauden aikana iän mukaan eräissä Euroopan maissa vuosina 2005-2007 (25-64-vuotias formaaliin koulutukseen osallistunut väestö)

Maa	Ikä			
	25-34	35-54	55-64	Kaikki
Saksa	922	844	1081	905
Bulgaria	662	465	350	609
Latvia	698	496	212	572
Itävalta	612	346	799	532
Viro	554	488	363	526
Ruotsi	615	436	230	515
Unkari	510	435	480	487
Kypros	513	373	1	481
Puola	445	362	511	420
Espanja	472	329	293	413
Kreikka	479	271	640	405
Suomi	436	355	382	399
Norja	448	325	182	379
Liettua	389	321	486	372
Italia	411	310	127	367
Ranska	362	325	175	339
Slovakia	379	239	120	326
Iso-Britannia	161	112	44	121

Taulukko 6. Muun kuin tutkintoon johtavan (non-formaalin) koulutuksen opetustunnit osallistujaa kohden 12 kuukauden aikana työmarkkina-aseman mukaan eräissä Euroopan maissa vuosina 2005-2007 (25-64-vuotias non-formaaliin koulutukseen osallistunut väestö)

Maa	Työmarkkina-asema			
	Työlliset	Työttömät	Työvoiman ulkopuoliset	Kaikki
Espanja	100	177	165	112
Unkari	101	238	156	111
Ranska	83	335	148	103
Suomi	81	170	184	95
Kreikka	79	168	112	86
Itävalta	82	188	80	86
Puola	77	125	106	80
Latvia	74	111	102	78
Liettua	72	156	149	78
Norja	74	187	114	78
Saksa	66	153	116	76
Ruotsi	70	93	93	73
Kypros	61	97	70	62
Italia	45	76	56	48
Iso-Britannia	45	106	60	48
Viro	46	72	57	47
Bulgaria	43	79	89	45
Slovakia ¹	..	..	..	..

1) Tieto puuttuu

Taulukko 7. Koulutuksen kustannukset osallistujaa kohden 12 kuukauden aikana pohjakoulutuksen mukaan eräissä Euroopan maissa vuosina 2005-2007 (25-64-vuotias koulutukseen osallistunut väestö), euroa

Maa	Pohjakoulutus			
	Perusaste	Keskiaste	Korkea-aste	Kaikki
Kreikka	690	1 298	1 858	1 611
Norja	2 578	1 497	1 343	1 584
Kypros	190	820	1 567	1 182
Slovakia	160	388	2 109	1 114
Saksa	450	1 109	1 185	1 096
Itävalta	343	915	1 231	987
Iso-Britannia	390	652	1 191	859
Espanja	423	805	925	781
Puola	328	618	812	722
Ruotsi	310	578	686	588
Viro	300	475	486	469
Unkari	254	436	457	437
Liettua	74	329	413	375
Bulgaria	164	385	348	362
Latvia	133	282	430	352
Suomi	236	267	308	282
Ranska ¹	..	..	..	..
Italia ²	..	..	..	..

1) Tieto puuttuu

2) Tieto puuttuu

Taulukko 8. Tutkintoon johtavan (formaalin) koulutuksen kustannukset osallistujaa kohden 12 kuukauden aikana iän mukaan eräissä Euroopan maissa vuosina 2005-2007 (25-64-vuotias formaaliin koulutukseen osallistunut väestö), euroa

Maa	Ikä			
	25-34	35-54	55-64	Kaikki
Kypros	3 796	1 493	6 420	3 336
Itävalta	1 270	1 867	531	1 454
Kreikka	1 243	1 443	1 200	1 308
Norja	1 259	1 060	593	1 136
Saksa	1 139	983	258	1 025
Espanja	841	569	102	703
Puola	717	598	768	681
Viro	568	558	600	565
Liettua	524	545	571	531
Bulgaria	458	479	210	462
Iso-Britannia	782	278	78	438
Unkari	453	384	..	431
Slovakia	439	350	563	407
Latvia	463	359	157	397
Ruotsi	429	387	120	393
Suomi	146	161	141	153
Ranska ¹	..	..	..	..
Italia ²	..	..	..	..

1) Tieto puuttuu

2) Tieto puuttuu

Taulukko 9. Muun kuin tutkintoon johtavan (non-formaalin) koulutuksen kustannukset osallistujaa kohden 12 kuukauden aikana työmarkkina-aseman mukaan eräissä Euroopan maissa vuosina 2005-2007 (25-64-vuotias non-formaaliin koulutukseen osallistunut väestö), euroa

Maa	Työmarkkina-asema			Kaikki
	Työlliset	Työttömät	Työvoiman ulkopuoliset	
Slovakia	276	87	86	267
Itävalta	259	116	268	255
Saksa	210	335	270	223
Kreikka	177	446	273	196
Norja	187	78	234	189
Kypros	183	135	242	186
Espanja	129	228	181	140
Unkari	107	180	153	113
Iso-Britannia	96	112	106	97
Ruotsi	75	254	126	86
Suomi	67	121	125	74
Latvia	52	84	56	54
Liettua	47	72	62	48
Puola	31	112	135	39
Viro	33	96	120	38
Bulgaria	16	54	137	19
Ranska ¹	..	..	..	..
Italia ²	..	..	..	..

1) Tieto puuttuu

2) Tieto puuttuu

Laatuseroste: EU-Adult Education Survey

1. Tilastotietojen relevanssi

Eurooppalainen aikuiskoulutustutkimus (EU-AES, Adult Education Survey) on osa EU:n elinikäisen oppimisen tilastoja. EU-AES on otostutkimus, joka toteutettiin ensimmäistä kertaa Eurostatin koordinoimana 29 EU, EFTA ja EU:n kandidaattivaltiossa. Tutkimuksen tiedonkeruut toteutettiin pilottiluonteisina vuosina 2005-2008.

Tutkimuksessa mukana olevat valtiot olivat Alankomaat, Belgia, Bulgaria, Espanja, Iso-Britannia, Italia, Itävalta, Kreikka, Kroatia, Kypros, Latvia, Liettua, Malta, Norja, Portugali, Puola, Ranska, Romania, Ruotsi, Saksa, Slovakia, Slovenia, Suomi, Sveitsi, Tanska, Tšekki, Turkki, Unkari ja Viro.

Tutkimus kattoi 25-64-vuotiaan aikuisväestön koulutukseen osallistumisen (formaali- eli tutkintoon johtava sekä non-formaali- eli muu kuin tutkintoon johtava koulutus), koulutuksen erityispiirteet (esim. työhön liittyvä vs. harrastustavoitteinen), informaalin oppimisen, moduulit sosiaalisesta ja kulttuuriharrastamisesta, vieraiden kielten taidot sekä tietotekniikkataidot.

Tutkimuksen tärkeimmät indikaattorit olivat:

- Osallistuminen formaaliin ja non-formaaliin koulutukseen sekä informaali oppiminen
- Osallistumattomuus ja koulutukseen osallistumisen esteet
- Koulutuksen sisältö
- Työhön tai ammattiin liittyvän koulutuksen osuus kaikesta non-formaalista koulutuksesta
- Koulutuksen volyyymi (koulutukseen osallistumispäivät)
- Työnantajan tuki ja koulutuksen kustannukset
- Tietotekniikkataidot ja vieraiden kielten taidot
- Kulttuuri- ja sosiaaliset harrastukset

Kaikille maille yhteiset taustamuuttujat olivat sukupuoli, ikä, pohjakoulutus, kuntaryhmä ja työmarkkina-asema.

Tutkimuksen keskeiset käsitteet, *formaali koulutus*, *non-formaali koulutus* sekä *informaali oppiminen* pohjautuvat Eurostatin manuaaliin *Classification for Learning Activities*, 2005.

Tutkimuksen tuloksia käytetään monilla eri tahoilla. Euroopan komissiolle sekä kansainvälisille järjestöille (OECD, ILO, IMF) sekä koulutusalueen tutkijoille tutkimus tarjoaa mahdollisuuden kansainvälisesti vertailukelpoisten indikaattoreiden käyttöön. Kansalliset instituutit (esim. ministeriöt) saavat tietoa aikuiskoulutuksen suunnitteluun, koulutuspoliittisten ohjelmien arviointiin ja elinikäisen oppimisen kehittämiseen. Työnantajat ja ammattijärjestöt saavat puolestaan tietoa aikuiskoulutuksen ja henkilöstökoulutuksen tilan sekä työntekijöiden tulevaisuuden tarpeiden arviointiin.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

EU-AES on otantatutkimus. Tiedonkeruumenetelmät erosivat vuosina 2005-2008 toteutetuissa tiedonkeruissa maittain. Tietokoneavusteista käyntihaastattelua (CAPI) käytettiin seuraavissa maissa: Iso-Britannia, Kypros, Ranska, Saksa, Suomi ja Viro. PAPI (paper and pencil) käyntihaastattelua käytettiin tiedonkeruumenetelmänä Bulgariassa, Espanjassa, Italiassa, Kreikassa, Latviassa, Liettussa, Puolassa, Slovakiassa ja Unkarissa. Norjassa ja Ruotsissa tiedonkeruumenetelmänä oli ns. mixed mode, käyntihaastattelun (CAPI) ja puhelinhaastattelun (CATI) yhdistelmä.

Myös käytetty otantamenetelmä erosi maittain. Ositettua otantaa käytettiin Itävallassa, Kyproksella, Ruotsissa, Suomessa ja Virossa. Yksinkertainen satunnaisotanta oli käytössä Latviassa ja Slovakiassa. Iso-Britanniassa, Kreikassa, Ranskassa ja Unkarissa otantamenetelmänä oli moniasteinen ositettu otanta. Italiassa, Latviassa, Norjassa, Puolassa ja Saksassa otanta-menetelmänä oli ositettu moniasteinen ryväotanta. Bulgariassa ja Espanjassa otantamenetelmänä oli kaksiasteinen ositettu otanta. Osokeikkona oli väestön keskusrekisteri seuraavissa maissa: Italia, Itävalta, Latvia, Liettua, Norja, Puola, Ruotsi, Saksa, Slovakia, Suomi ja Viro. Bulgariassa, Kreikassa, Kyproksella, Ranskassa ja Unkarissa osokeikkona oli viimeisin väestölaskenta. Iso-Britanniassa osokeikkona taas oli ”Postcode Address File”, mikä sisältää kaikki maassa olevat osoitteet, jotka saavat postia 50 yksikköä tai vähemmän per päivä.

EU AES:n perusjoukkona oli kussakin maassa pysyvästi asuvat 25-64-vuotiaat. Otoskoot on esitetty luvussa 3 taulukossa 1.

Otoksien ylipieittoon laskettiin kuuluviksi viimeisen rekisteripäivityksen tai väestölaskennan jälkeen kuolleet, koko tutkimuksen referenssiajan ulkomailla olleet sekä laitosväestö. Alipeiton taas muodostavat viimeisen rekisteripäivityksen tai väestölaskennan jälkeen maahan muuttaneet 25-64-vuotiaat.

Tutkimustuloksia (estimaatteja) laskettaessa käytetään painokertoimia, jotta tulokset saadaan vastaamaan kunkin maan 25-64-vuotiasta väestöä. Painokerroimet sekä vähentävät kadosta aiheutuvaa harhaa että tehostavat estimointia. Painokerrointen laskemisessa maat käyttivät pääasiallisina muuttujina ikää ja sukupuolta. Jos painokerrointen laskemisessa käytettiin kalibrintimenetelmää, oli käytettävänä muuttujina mm. kuntaryhmä, alue (NUTS II), koulutusaste ja työmarkkina-asema.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Otostutkimuksilla saatujen tietojen tarkkuuteen vaikuttavat mittausvirheet, vastauskato sekä otannasta aiheutuva satunnaisvaihtelu. Mittausvirheitä voi syntyä siitä, että kysymykset voidaan ymmärtää tai tulkita eri tavoin tai että vastaajat jättävät kertomatta jotain. Mittausvirhettä pyritään vähentämään haastattelijakoulutuksen sekä lomakkeen testauksen avulla.

Kato jaetaan yksikkö- ja erä- eli osittaiskatoon. Yksikkökato tarkoittaa, että otoshenkilöltä ei saada ollenkaan haastattelua esim. kieltäytymisen tai tavoittamattomuuden takia. Yksikkökatoa korjataan painokerroimien avulla. Eräkadolla tarkoitetaan kysymyskohtaista katoa. Tällöin haastattelu on saatu, mutta joissain kysymyksissä esiintyy puutteita esimerkiksi haastattelun keskeytymisen tai vastaushaluttomuuden osalta.

EU-AES:n vastausosuus niiden maiden osalta, joista tietoa on saatavilla vaihtelee Saksan 54,5 prosentista Unkarin 94,6 prosenttiin (taulukko 1). Suomen vastausosuus oli 65,2 prosenttia.

Taulukko 1. EU-AES:n vastausosuudet, kato ja otoksen koko maittain

Maa	Vastausosuus %	Kato, %	Otos, n
Bulgaria	81,5	18,5	6 458
Espanja	93,2	6,8	19 696
Iso-Britannia	40,9	59,1	8 636
Italia	71,7	28,3	38 816
Itävalta	57,0	43,0	8 204
Kreikka	84,3	15,7	4 210
Kypros	75,8	24,2	6 347
Latvia	60,4	39,6	3 830
Liettua	82,6	17,4	4 473
Norja	68,1	31,9	4 429
Puola	68,7	31,3	19 247
Ranska ¹	..	..	..
Ruotsi	73,8	26,2	4 922
Saksa	54,5	45,5	16 602
Slovakia ²	..	..	5 001
Suomi	65,2	34,8	6 388
Unkari	94,6	5,4	7 924
Viro	68,9	31,1	5 200

1) Tieto puuttuu

2) Osa tiedoista puuttuu

Vastauskadosta huolimatta haastateltujen katsotaan vastaavan perusjoukkoa hyvin kaikissa maissa. Pienet vinoumat tasoittuvat painokerrointen avulla.

Osittaiskato kuvaa haastattelulomakkeen toimivuutta ja laatua. Suuri ”Ei osaa sanoa” -vastausten osuus tietyn kysymyksen kohdalla kertoo joko kysymyksen vaikeaselkoisuudesta tai vastaushaluttomuudesta. EU-AES:ssä

osittaiskato on tärkeimpien indikaattoreiden kohdalla hyvin pientä, eikä näin ollen aiheuta ongelmia tulosten luotettavuudelle tai vertailtavuudelle.

Otannasta aiheutuvalla satunnaisvaihtelulla tarkoitetaan sitä, että eri otoksista lasketut luvut poikkeavat jonkin verran toisistaan. Tätä satunnaisvaihtelua arvioidaan keskivirheellä. Keskivirhe ilmaisee sen, kuinka tiiviisti havainnot ovat keskittyneet otoskeskiarvon ympärille. Otokoko ja muuttujien arvon vaihtelu vaikuttavat keskivirheen suuruuteen. Keskivirheen avulla muuttujan estimaatille voidaan laskea luottamusväli, joka ilmaisee muuttujan arvon sijoittumisen tietyllä todennäköisyydellä kyseiselle välille.

$(1-\alpha) \cdot 100$ %:n luottamusvälillä tarkoitetaan suljettua väliä, jolla parametrin oikea arvo on todennäköisyydellä $(1-\alpha) \cdot 100$, eli

$$\Pr\{p \in (p - t_{\alpha/2}(p), p + t_{\alpha/2}(p))\} = 1 - \alpha$$

95 prosentin luottamusväliä vastaava α arvo on 1,96.

EU-AES:n keskeisille estimaateille lasketut luottamusvälit on esitetty taulukossa 2.

Taulukko 2. Formaalin ja non-formaalin koulutuksen osallistumisasteiden estimaatit ja 95 %:n luottamusvälit maittain

Maa	Koulutusmuoto	
	Formaali koulutus	Non-formaali koulutus
Bulgaria	2,7 ± 0,6	35,2 ± 1,9
Espanja ¹	6,0	27,2
Iso-Britannia	15,1 ± 1,2	40,3 ± 1,8
Italia	4,4 ± 0,2	20,2 ± 0,5
Itävalta	4,2 ± 0,3	39,8 ± 1,4
Kreikka	2,3 ± 0,4	12,7 ± 0,8
Kypros	2,9 ± 0,5	39,5 ± 1,4
Latvia	5,4 ± 0,9	30,7 ± 1,9
Liettua	6,3 ± 0,8	30,9 ± 1,5
Norja	9,9 ± 1,1	50,6 ± 1,8
Puola	5,5 ± 0,3	18,6 ± 0,5
Ranska ²	1,7	34,1
Ruotsi	12,7 ± 1,1	69,4 ± 1,5
Saksa	5,2 ± 0,5	43,1 ± 1,2
Slovakia	6,1 ± 0,7	41,2 ± 1,4
Suomi	10,2 ± 0,9	51,2 ± 1,5
Unkari	2,5 ± 0,4	6,8 ± 0,6
Viro	5,0 ± 0,7	40,2 ± 1,6

1) Tieto luottamusväleistä puuttuu

2) Tieto luottamusväleistä puuttuu

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Nyt tehty eurooppalainen aikuiskoulutustutkimus oli ensimmäinen ja luonteeltaan pilottimainen. Seuraava EU-AES (asetukseen perustuva) pyritään tekemään vuonna 2011 tai 2012.

EU-AES:n kenttätöyt ajoittuvat vuosien 2005 ja 2008 väliselle ajanjaksolle. Tutkimuksen referenssijakso oli haastatteluja edeltävät 12 kuukautta.

Taulukko 3. EU-AES:n kenttätööt sekä referenssijakso maittain

Maa	Kenttätöaika	Referenssijakso
Bulgaria	11/2007 — 12/2007	12/2006 — 12/2007
Espanja	02/2007 — 04/2007	02/2006 — 04/2007
Iso-Britannia	10/2005 — 02/2006	11/2004 — 02/2006
Italia	05/2006 — 08/2006	06/2005 — 08/2006
Itävalta	04/2007 — 11/2007	05/2006 — 11/2007
Kreikka	10/2007 — 12/2007	11/2006 — 12/2007
Kypros	09/2006 — 12/2006	09/2005 — 12/2006
Latvia	05/2007 — 06/2007	06/2006 — 06/2007
Liettua	03/2006 — 04/2006	04/2005 — 04/2006
Norja	05/2007 — 08/2007	06/2006 — 08/2007
Puola	10/2006 — 12/2006	11/2005 — 12/2006
Ranska	01/2006 — 01/2007	02/2005 — 01/2007
Ruotsi	10/2005 — 03/2006	11/2004 — 03/2006
Saksa	03/2007 — 07/2007	04/2006 — 07/2007
Slovakia	08/2007 — 09/2007	09/2006 — 09/2007
Suomi	03/2006 — 08/2006	04/2005 — 08/2006
Unkari	07/2006 — 09/2006	07/2005 — 08/2006
Viro	09/2007 — 12/2007	10/2006 — 12/2007

Eurostat julkaisi tutkimuksen tuloksia 18 maan osalta marraskuussa 2008. Loput 11 maata käsittävät tulokset julkaistaan vuoden 2009 loppuun mennessä. Tulokset ovat vain taulukkomuodossa ja taulukkotietokannassa.

5. Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys/selkeys

Eurostat julkaisi ensimmäisten 18 maan osalta (Bulgaria, Espanja, Iso-Britannia, Italia, Itävalta, Kreikka, Kypros, Latvia, Liettua, Norja, Puola, Ranska, Ruotsi, Saksa, Slovakia, Suomi, Unkari ja Viro) tuloksia taulukkomuodossa marraskuussa 2008. Tulokset on nähtävissä taulukkomuodossa [Eurostatin](#) internet-sivuilla.

Loput 11 maata (Alankomaat, Belgia, Kroatia, Malta, Portugali, Romania, Slovenia, Sveitsi, Tanska, Tšekki ja Turkki) käsittävät tulokset julkaistaan vuoden 2009 loppuun mennessä.

Yliopistot, tutkimuslaitokset, kansalliset tilastovirastot, Euroopan Unionin maiden keskuspankit, yksittäiset tutkijat ja Euroopan keskuspankki voivat saada Eurostatilta oikeuden EU-AES:n mikrodatan tutkimuskäyttöön.

6. Tilastojen vertailukelpoisuus

EU-AES:ssä käytetty koulutuksen sisällön luokitus perustuu Eurostatin luokitukseen, joka on kehitetty ISCED97:n pohjalta (*Fields of Education and Training*, 1999). Muut tutkimuksessa käytetyt kaikille maille yhteiset luokitukset ovat sukupuoli, ikä, koulutusaste (ISCED97), kuntaryhmä ja työmarkkina-asema.

Tutkimuksen keskeiset koulutusalueita koskevat käsitteet (*formaali koulutus, non-formaali koulutus, informaali oppiminen*) pohjautuvat Eurostatin manuaaliin *Classification for Learning Activities*, 2005.

EU-AES:stä ei ole saatavilla aikaisempaa vertailutietoa, koska nyt suoritettu tutkimus oli lajissaan ensimmäinen. Tutkimukseen osallistuneiden maiden vertailussa on otettava huomioon toisaalta hieman toisistaan poikkeavat referenssijaksot sekä eri tiedonkeruumenetelmät.

Suosittelun tiedonkeruumenetelmä AES:ssä oli tietokoneavusteinen käyntihaastattelu CAPI. CAPI-menetelmällä tiedot kerättiin Bulgariassa, Espanjassa, Iso-Britanniassa, Kyproksella, Ranskassa, Saksassa, Suomessa ja Virossa. Italiassa, Itävallassa, Kreikassa, Latviassa, Liettuassa, Puolassa, Slovakiassa ja Unkarissa tiedonkeruumenetelmänä oli PAPI (paper and pencil) käyntihaastattelu, Norjassa ja Ruotsissa ns. mixed mode, eli käyntihaastattelun (CAPI) ja puhelinhaastattelun (CATI) yhdistelmä. Eri tiedonkeruumenetelmän vaikutusta tutkimuksen tuloksiin ei ole vielä tutkittu. On kuitenkin esitetty arvioita, että käyntihaastatteluna saadut osallistumisestimaatit olisivat hieman korkeampia kuin puhelinhaastattelulla saadut, esimerkiksi Ruotsissa kävi näin. Koska haastattelutapaa ei satunnaistettu, vaan haastateltava sai itse valita sen, ei voida sanoa, johtuuko havaittu ero tiedonkeruutavasta vai esimerkiksi siitä, että koulutukseen osallistumattomat valitsivat helpommin puhelinhaastattelun. Koska puhelinhaastattelua käytettiin kuitenkin vain Ruotsissa ja Norjassa, ja niissäkin vain osalle haastateltuja, ei tämä kuitenkaan aiheuta ongelmia tietojen vertailukelpoisuuteen.

Toistaiseksi julkaistujen tuloksien referenssijaksot ulottuvat vuosille 2005-2007. Näin pienien referenssijaksojen erojen vaikutusta tutkimuksen tuloksiin ei voida pitää merkittävänä.

EU-AES:n tiedonkeruu oli joidenkin muuttujien osalta täysin input-harmonisoitu, osan kohdalta taas output-harmonisoitu. Alkuperäisen, englanninkielisen, mallilomakkeen kääntäminen eri kielille voi aiheuttaa vertailtavuusongelmia. Kuitenkin keskeiset koulutukseen osallistumista ja koulutuksen volyymia kuvaavat indikaattorit ovat määritelmällisesti niin selkeät, että kysymysten käännös kansallisille kielille ei aiheuta ongelmia tietojen vertailtavuuteen. Sen sijaan informaalien oppimisen mittaamisessa on käännösvaiheessa ilmeisesti ollut ongelmia joissakin maissa. Tämän seurauksena informaaliin oppimiseen on joissain maissa päässyt vuotamaan ns. satunnaisoppimista, mikä ei ”*Classification of learning activities*” -manuaalin määritelmien pohjalta kuulu informaaliin oppimisen piiriin. Tämän seurauksena Eurostat ei julkaise informaaliin oppimisen tuloksia.

7. Selkeys ja eheys/yhtenäisyys

EU-AES:n Suomea koskevat tulokset ja kansallisen aikuiskoulutustutkimuksen, Aikuiskoulutustutkimus 2006:n tulokset poikkesivat jonkin verran toisistaan. Vaikka EU-AES:n Suomea koskevat tiedot perustuivatkin kansalliseen aikuiskoulutustutkimukseen, ovat aineistot joiltain osin poikkeavia. Suurin ero oli tutkimuksen perusjoukossa, EU-AES -aineiston perusjoukkona olivat 25-64-vuotiaat, kun taas kansallisessa aikuiskoulutustutkimuksessa olivat mukana myös 18-24-vuotiaat.

Toinen ero koski saadun koulutuksen jatkokysymyksiä ja niistä johdettuja indikaattoreita. Kansallisessa aineistossa jatkokysymykset (esim. koulutuksen sisältö, koulutuksessa saadut opetustunnit, koulutuksen rahoitus) on kysytty kaikista vastaajan käymistä kursseista, mutta Eurostatille tuotetussa kansainvälisesti vertailukelpoisessa aineistossa nämä jatkokysymyksiä koskevat tiedot ovat vain kolmesta satunnaisesti valitusta kurssista.

Aineistojen eroavaisuuksiin ollaan päädytty, jotta voidaan samanaikaisesti turvata sekä kansalliset tietotarpeet ja kansallisten aikasarjojen jatkuvuus että kansainvälinen vertailukelpoisuus.

Kansallisen aikuiskoulutustutkimuksen tuloksia on julkaistu tilaston internet-sivuilla sekä tutkimuksen perusjulkaisussa *Pohjanpää - Niemi - Ruuskanen: Osallistuminen aikuiskoulutukseen. Aikuiskoulutustutkimus 2006. Koulutus 2008. Tilastokeskus, Helsinki.*

Suomen virallinen tilasto
Finlands officiella statistik
Official Statistics of Finland

Koulutus 2009

Lisätietoja

Timo Ruuskanen (09) 1734 3620

Irja Blomqvist (09) 1734 3221

Vastaava tilastojohtaja:

Riitta Harala

aikuiskoulutus.tilastot@tilastokeskus.fi

www.tilastokeskus.fi/til/aku

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute

---

*Tilastokeskus, myyntipalvelu
PL 4C
00022 TILASTOKESKUS
puh. (09) 1734 2011
faksi (09) 1734 2500
myynti@tilastokeskus.fi
www.tilastokeskus.fi*

*ISSN 1796-0479
= Suomen virallinen tilasto
ISSN 1797-3589 (pdf)
ISBN 978-952-244-048-8 (pdf)*